

2. Банчук-Петросова О. Проблеми регулювання міжнародних авіаційних перевезень пасажирів та шляхи удосконалення законодавства // Підприємництво, господарство і право. 2020. № 2. С. 351–355.

3. Варшавська конвенція 1929 р. URL: <https://tripway.com/instruction/warsaw-convention>

4. Гаазький протокол 1955 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/>

5. Матвеева А. В., Лещенко В. А. Міжнародні угоди у сфері повітряного права: до питання правової визначеності. Права людини в Україні: минуле, сьогодення, майбутнє : тези доп. учасників II Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 10 груд. 2021 р.). 2021. С. 221–223.

6. Монреальська конвенція 1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/>

7. Мошняга Л. В. Міжнародно-правова регламентація авіаційних перевезень пасажирів // Науковий вісник Льотної академії. Серія: Економіка, менеджмент та право : збірник наукових праць. Випуск 5. Київ : "Центр учбової літератури", 2021. С. 177–184.

8. Паризька конвенція про повітряну навігацію (1919 р.). URL: <http://rua.pp.ua/parijskaya-konventsiya-1919-dostoinstva.html>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-334-7-42>

SOME ISSUES OF INCREASING THE POPULARIZATION OF THE MEDICAL FIELD

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Karpushyna M. H.

Postgraduate Student

Scientific leader:

Veresha R. V.

Doctor of Legal Sciences,

Head of the Department of Criminal and

Administrative Law

Academy of Advocacy of Ukraine

Kyiv, Ukraine

Карпушина М. Г.

аспірантка

Науковий керівник:

Вереша Р. В.

доктор юридичних наук,

завідувач кафедри кримінального та

адміністративного права

Академія адвокатури України,

м. Київ, Україна

Міжнародні стандарти щодо захисту прав пацієнтів висувають високі вимоги з приводу дотримання положень обізнаності пацієнта з порядком ведення дослідження та відібрання клініцистом (лікарем дослідником) в

пацієнта інформованої згоди на участь в дослідженні. Такий хід подій пов'язаний з двома аспектами законодавчих норм: 1. дотримання міжнародних принципів етики щодо обізнаності пацієнта в розумінні Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини) [1]; 2. отримання документального підтвердження “своєї невинуватості” у кримінальних правопорушеннях, передбачених законом України про кримінальну відповідальність, що пов'язана із незаконним проведенням досліджень над людиною та проведенням клінічних досліджень над людиною в примусовому порядку [2 , с. 1–19]. Питання захисту прав пацієнтів, у тому числі й тих що в добровільному порядку беруть участь у медичних дослідженнях є актуальним дискусійним предметом міжнародної спільноти. Недостатній рівень правової культури та обізнаності громадян у своїх правах, може бути наявний серед пацієнтів, та певною мірою, виникає через недостатність розвитку інституту медичного права, та не приділення достатньої уваги темі прав пацієнтів шляхом донесення потрібної інформації громадянському суспільству. Також, досить часто не врегульованими лишаються права та обов'язки медичного персоналу. Ситуації необізнаності медичних працівників з правовою галуззю виникають через недонесення значущої інформації на належному професійному рівні до медичного персоналу, через недорозвинутість підгалузі медичного права в Україні, віднесення її до комерціалізації ланки, тобто відсутність роз'яснювання правових аспектів роботи медичним фахівцям з боку керівного апарату держави, віднесення даної категорії до категорії “самоосвіти” медичного персоналу, та наявність фактичної “комерціалізації” зазначеної сфери “медичного права”, тобто проведення консультацій та роз'яснювальної роботи у як правило випадку вже існуючих спірних та проблемних ситуацій, що виникли при виконанні медичним працівником робочих обов'язків, правником, адвокатом, юристом “postfactum” ситуації на платній основі без втручання державних механізмів захисту таких працівників з боку держави. Як виняток, медичний працівник може звернутись за отримання безоплатної правової допомоги в порядку Закону України “Про безоплатну правову допомогу” [3]. У відповідності до статті 9 Закону України “Про безоплатну правову допомогу”, суб'єктами надання безоплатної первинної правової допомоги в Україні є: 1) органи виконавчої влади; 2) органи місцевого самоврядування; 3) фізичні та юридичні особи приватного права; 4) спеціалізовані установи; 5) центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги. Але, на практиці, суб'єкти надання безоплатної правової допомоги, перелічені в пунктах 1, 2, 4, 5 вищезгаданої нормотворчої статті, надають правові консультації та допомогу із складанням документації

окресленому колу осіб, що підпадають під визначені законодавством пільгові умови. Зрозуміло, що медичний працівник далеко не завжди може підпадати під законодавчо визначені критерії, та буде перенаправлений до платних фахівців. Законодавчо окреслені особи, наведені у пункті 3 статті 9 Закону України “Про безоплатну правову допомогу”, взагалі не мають за обов’язок надавати безоплатну правову допомогу. Часто, надання безоплатної правової допомоги фізичними та юридичними особами приватного права, залишається на наданні загальної поверхневої інформації, до того ж нерозтлумаченої та поданої сухою протокольною мовою з подальшими рекомендаціями щодо звернення до кваліфікованого фахівця у правовій галузі. Такий підхід суттєво не вирішує проблемне питання необізнаності медичного працівника та громадянського суспільства в цілому. Крім того, часто через брак коштів та вільного часу, медичний персонал середньої та нижчої ланок, просто позбавлені можливості на отримання превентивних знань з суспільно-значущого питання обізнаності правової сторони медицини. Відносини, які існують між пацієнтом та лікарем регулюються у більшій своїй частині відокремленими нормативними та підзаконними актами, а часто і такими, які визначені як акти для службового користування. В останні часи, Україна, ставши членом Ради Європи, взяла на себе зобов’язання привести законодавство про охорону здоров’я у відповідність до світових стандартів. Таке зобов’язання дає можливість враховувати в чинному законодавстві досвід зарубіжних країн стосовно сфери охорони здоров’я, а також статусу, прав пацієнта та їх реалізації. Тим паче, що Європа у свій час теж пройшла шляхом спроб та помилок і мала фактично ті ж самі проблеми з реалізацією прав пацієнтів, які зараз має Україна. На сьогоднішній день у Європі вимагається більше врахування інтересів пацієнтів у всьому, що стосується медичного обслуговування. А тому проведення підвищення кваліфікації, додаткові навчальні матеріали відкритого типу, є цілком прийнятними з точки зору підвищення рівня фармації та медицини національного рівня на світовій арені. Так само, й відсутність фінансової можливості, вільного часу та доступу до ІТ-індустрії, роблять рівень обізнаності пацієнтів щодо їхніх прав досить низьким. Все-ж таки, питання мінімізації конфліктів між лікарем та пацієнтом та уникнення непорозуміння є відкритим для української медичної галузі. Хоча й, за загальним правилом, перевага віддається диспозитивному врегулюванню потенційної конфліктної ситуації, що може виникнути між лікарем та пацієнтом, мирним шляхом на власний розсуд сторін, проте на практиці, пацієнти досить часто віддають перевагу імперативному вирішенню проблеми, тобто зверненню до адміністративного ресурсу вищої ланки для розв’язання ситуації з

залученням ресурсів апарату управління. Станом на сьогодні функціонує низка нормативно-правових актів, які регулюють доступ запитувачів до окремих видів інформації та подання документів на розгляд до уповноважених органів. Такими нормативно-правовими актами є Конституція України, Закон України «Про інформацію», Закон України «Про захист персональних даних», Закон України “Про звернення громадян” тощо [4; 5]. Для вирішення правового конфлікту пацієнт може звернутися до суду як у випадку незгоди з результатами адміністративного оскарження, так і безпосередньо за фактом особистого порушеного права. У статті 13 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод зазначено право громадянина на ефективний засіб правового захисту в національному органі тих прав, які перелічені у згаданій Конвенції. Україною у на своєму шляху досягень європейських правових стандартів, в статті 55 Конституції України та статті 8 Закону України “Основи законодавства України про охорону здоров’я” закріплено норму «права на захист порушеного права для кожного» [6]. Можливість реалізації механізму звернення до Європейського Суду з прав людини лишається вагомим рушійним фактором правозахисної сфери на теренах України.

Література:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р. : станом на 1 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 06.07.2023).
2. Source link: PATIENT ENGAGEMENT. SOUL: ASSESSMENT / Trial ID: EX9924-4473 / Version: 1.0, 27–MAY-2019 (head Page volume 19 pages).
3. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI : станом на 22 трав. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> (дата звернення: 06.07.2023).
4. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 06.07.2023).
5. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text> (дата звернення: 06.07.2023).
6. Основи законодавства України про охорону здоров’я : Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII : станом на 28 трав. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 06.07.2023).